

SLOVENSKI ČEBELAR

**GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE**

LETO 1959

ŠTEV. 10

VSEBINA

Slavko Raič: O pršičavosti	225
Edi Senegačnik: Čebele pozimi	227
Janez Mahkovic: Nekaj iz življenja čebel	230
J. Fašalek: Stari čebelarški pisci o čebelah in čebelarjenju (Nadaljevanje)	235

OSMRTNICE

Franc Bizjak, Josip Vales, Matevž Zaletel	236
---	-----

MALI KRUHEK

Letošnja medena letina. Še nekaj besed o letošnji čebelarški letini. Zdravilna vrednost medu. Med in davica. Domača zdravila iz medu. Vračanje čebel na staro mesto. Kopičenje panjev na pasiščih. Novice pri Pašetovih	237
---	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

Poročilo o 8. rednem občnem zboru Zveze čebelarških društev za Slovenijo (Nadaljevanje)	239
---	-----

VINJETA PANJSKE KONČNICE

Job na gnojišču

NA OVITKU

Poročilo opazovalnic za avgust. Vsem čebelarškim društvom. Opozorilo. Oglasi.

List izhaja vsakega 15. v mesecu. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina 650 din, za inozemstvo 1000 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 80 din, na 16 straneh 40 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje list v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da bo do konca leta poravnal celotno naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-70

3-1077

O PRŠIČAVOSTI

SLAVKO RAIC

Tudi o tej bolezni so razpravljali na minulem mednarodnem čebelarstem kongresu v Rimu. Glavno predavanje je imel čebelarški znanstvenik doktor W. Kaeser. Izčrpne statistike o tej bolezni ni mogel podati, ker ni v vseh deželah predpisana dolžnost prijave. Sicer v zadnjih letih glede pršice ni bilo nič bistveno novega. Načelno torej ne bi bilo potrebno, da bi na zasedanju čebelarških znanstvenikov o tem razpravljali, vendar so se mu zdele naslednje točke omembe vredne kot podlaga za razpravo:

1. Predvsem moramo že nehati trditi, da se je pršica pojavila prvič epidemično na otoku Wight. Kot čebelji zajedavec je gotovo enake starosti s čebelo. Šele človek je posegel v naravno razdelitev čebeljih družin in jih nasilno kopičil na majhnem prostoru. S tem je preprečil naravni izbor s sicer dobronamerno, vendar biološko pogosto napačno vzrejo. Z intenzivnim obdelovanjem zemlje je zmanjšal pašne površine; k temu so se pridružili neredko dvomljivi ukrepi pri načinu čebelarjenja. To je poprej bolj ali manj nedolžnemu zajedavcu pač olajšalo epidemičen nastop, ker se čebele niso več množično izmejavale.

2. Mnenje, ki ga še vedno zastopajo učne knjige, da napada pršica samo mladičice v prvih 10 dneh njihovega življenja, je Kaeser ovrgel že leta 1950, kar se da s poizkusi dokazati. Ostane pa dejstvo, da se mladičice najrajši okužijo, kar je biološko glede na pršico povsem razumljivo.

3. Pri razširjanju pršice v posamezni čebelji družini se neredko pojavi biološka napaka: v čebelah, ki jih napade prvič, najdemo dostikrat same

moške živali. Doslej smo mogli to ugotoviti le pri močno napadenih družinah. Lahko bi domnevali, da gre tu za podobne napake, kot se pojavljajo v kulminaciji množične razmnožitve drugih škodljivcev.

4. V borbi proti pršičavosti moramo mnogo bolj kot doslej upoštevati biologijo čebele. Že nekaj let zahtevamo namerno stopnjevano množično izmenjavo čebel. Ker pa so dandanes paše zelo utesnjene, se da taka množična izmenjava doseči le s prevozi na dobra pasišča. Žal, da zakone o kužnih boleznih pogosto tolmačimo tako ozko, da onemogočimo prevoz v pašo in tako preprečimo naravno spodbudo za zaleganje, potrebno za stopnjevano množično izmenjavo čebel.

5. Kemična borba pri pršici bi torej morala biti le dopolnilna ali dodatna. Kakšna je možnost delovanja kemikalij, ki jih uporabljamo proti pršici, na čebele ali vsaj na posamezne starostne skupine čebel, dandanes še ni jasno. Vendar izkušnje kažejo, da tudi okvar ne moremo popolnoma znikati.

6. Načelna težava kemične borbe proti pršici ni v tehnični izvedbi, ampak v čebelarjevi psihologiji! Vendar borba že nekaj let ni več znanstven problem, ampak le praktično organizatoričen.

Ukrepe za zatiranje otežkočajo čebelarji, od katerih kakih 90 % noče ali ne more uvideti,

a) da 20–30 preiskanih čebel, ki so odmrle pozimi, še ne dopušča veljavnega sklepa o zdravstvenem stanju celotne družine, če je izvid bil negativen;

b) da traja latentnost glede na kakovost pasišča 1–4 leta in da je mogoče v tem času ugotoviti pršico le, če je bilo preiskanih več 100 čebel iz vsake družine;

c) da ni v primeru pozitivnega izvida preiskave nikoli samo ena družina v čebelnjaku okužena s pršico, ampak večinoma vse in neredko še drugi čebeljnaki v okolici.

7. Kar se tiče kemičnih sredstev za borbo proti pršici, ni danes nobenega dvoma, da je dimljenje neprimerno učinkovitejše kakor sredstva, ki izhlapevajo.

8. Zakonski predpisi za borbo proti pršici, kolikor so dr. Kaeserju znani, ne računajo prav nič z biološkimi svojstvi čebelje družine. Zahteva po uničenju dokazano pršičavih čebel povzroča čebelarstvu le škodo, ne da bi pršico pregnala. Tudi zapora, preko katere dokazano pršičavih čebel ne bi smeli prevažati, spada morda v terapijo slinavke in parkljevke, a ne v terapijo pršičavosti. Utemeljitev:

a) Če je zapora obsežna, n. pr. 5 km v polmeru okrog dokazano pršičavega čebeljaka, tako da je čebele pač ne morejo preleteti, potem zadene ta zapora vse čebele na površini 78,5 km². Čebelarji s tega področja jih torej ne smejo prevažati. Na domačem stojišču ni dovolj potrebne množične izmenjave čebel in so zato bolj nagnjene k epidemični pršičavosti. Tako se čebelarstvo ne pospešuje, ampak trpi celo škodo, ker mu je preprečen donos in je tudi zdravstveno stanje čebel prizadeto.

b) Če je zapora majhna, n. pr. samo 2 km v polmeru, obsega zapora še vedno 12,5 km², to je pretežni del površine cele naselbine. Taka zapora pa je nesmiselna, ker vsaka čebela, vsak trot in vsak roj z nesprašeno matico lahko leti dalje kot 2 km.

Iz navedenih vzrokov se dr. Kaeser že leta, do sedaj resda brezuspešno, zavzema za dolžnost prijave in za zdravljenje, je pa proti vsaki zaporu po dokazano pravilno izvedenem zdravljenju. V svojih zahtevah gre še znatno dalje. Prav iz kužno higienskih razlogov bi čebelarji morali prevažati, da se stopnjuje množična izmenajava čebel in s tem pospeši biološko samočiščenje. Da se kuga na pasišču ne bi mogla prenašati, naj bi tam določili le najmanjšo oddaljenost od sosednih stojišč. S tem bi se izognili kopičenju panjev na pasišču z vsemi fiziološkimi in čebelarstvo psihološkimi pojavi, imeli pa bi hkrati ugodno pašo, ki bi dražila družine k potrebnim množičnim izmenjavam čebel.

ČEBELE POZIMI

EDI SENEGACNIK

Po temeljitnem jesenskem pregledu se skrben čebelar oddahne, saj je uredil čebelje družine in jih pripravil za dolgi zimski počitek, ki bo trajal tja do mesca marca. Celih šest mesecev ali celo več bodo živele čebele od medenih zalog in se upirale vsem zimskim nadlogam. Od čebelarja je odvisno, kako bodo prestale ta kritični čas. Marsikaj je treba še pred zimo ukreniti, da bodo pričakale pomladi prav tako močne, živahne in zdrave, kot so sedaj.

Čebeljim družinam smo pustili obilne zimske zaloge, ki smo jih mogoče dopolnili s sladkorjem, če medu ni bilo dovolj. Letos je bila jesenska paša slaba in morali smo skoro povsod dokrmiti. Po krmljenju mora izginiti iz panjev vsa vlaga, ki nastane pri ventiliranju in odstranjevanju vode iz sladkorne raztopine. Ta vlaga je čebeljim družinam najbolj nevarna. Zato skrbimo, da se ob toplih sončnih dneh panji prezračijo. Če so vrata in okenca vlažna, jih denimo za kako uro na sonce ali preprih. Čebelje družine bomo odeli šele pozneje, ko bo zdrknil termometer pod ničlo. Za sedaj pa je dovolj, da jih pokrijemo s polo časopisnega papirja. Nič ni bolj škodljivega ko prevelika toplota v panjih v oktobru in novembru. Zdaj ni v panjih nobene zalege več, ki bi potrebovala toploto, čebele same pa so proti mrazu odporne.

V novembru izpraznimo medišča, satovje pa shranimo v omare, skrinje ali v sode za med. Če storimo to, ko je že mraz, ga večje ne bodo napadle; tja do srede aprila smo lahko brez skrbi zanj. Že desetletja čebelarim tako in žveplanja sploh ne poznam. Glejmo pa, da do satovja ne pridejo miši in drugi škodljivci.

Nekateri čebelarji pa satovja sploh ne jemljejo iz panjev. Pokrijejo le polovico matične rešetke, da ga čebele spomladi varujejo pred večšami. Vipavci torej niso edini, ki delajo tako. Ta način prezimovanja ima celo nekaj prednosti. Ker je matična rešetka do polovice odprta, se preselijo čebele spomladi v medišče, odpirajo tam medene sate in prenašajo med v plodišče. To prenašanje medu podžiga matico k zaleganju, po drugi strani pa zavira rojilni nagon. Družina se ne bo tako hitro pripravila k rojenju, ker ima dovolj prostora v medišču. Po tem receptu pa smemo seveda prezimovati le močne družine.

Ce se odločimo, da bomo prezimovali v plodišču, očistimo matično rešetko z zgornje strani prizidkov ter ostrgajmo notranjost medišča in železne palice — nosilce. Rešetko pokrijemo z deščicami, potem pa še z nekaj sloji časopisnega papirja. Na papir položimo slamnico (ko zahladi), železne palice, mediščno okence in prečne zapore. Tako je v panju vse lepo spravljeno in nared za prihodnjo sezono. Namesto časopisnega papirja uporabimo lahko tudi papirnat vreče od sladkorja ali cementa, ki pa jih moramo prej pošteno izteptati. Za vsak panj zadostuje ena sama. Pri dveh bi niti ne potrebovali slamnice. Vreča je namreč tako dolga, da pokrije matično rešetko in plodišče a jo je treba še zavijati. Taka odeja traja leta in leta.

O prezimovanju v medišču je bilo že toliko napisanega, da o njegovih dobrih straneh ni treba več razpravljati. Čebele so dobesedno spravljene v zgornjem delu panja, kjer je najtopleje. Do njih ne pridejo sončni žarki, mrzli vetrovi in tudi ne hrup, ki ga povzročajo ptice ali drugi škodljivci. Razen tega je prostornina medišča mnogo manjša od plodišča. Le pomislimo, koliko praznega prostora je med nosilnimi palicami in podnico panja. Ker je čebelam tu topleje, porabijo manj hrane, spomladi pa se kmalu razširijo v plodišče, kjer varujejo satovje in prenašajo od tam med v medišče. Spet odlično krmljenje na zalego! Težki vlažni zrak, ki ga izdihavajo čebele in je poln ogljikovega dvokisa, pada na tla ter gre ven skozi žrelo, suhi sveži zrak, ki je lahek, pa se dviga v medišče.

V medišču prezimujejo zlasti čebelarji, ki imajo čebele v zlozljivih čebelnjakih in nobenega prostora za hranjenje satovja. Matično rešetko pokrijejo z deščicami in jo odmaknejo od čelne strani panja za kak prst, vmes pa položijo zagozdico, da slamnica ne potisne rešetke nazaj in ne onemogoči čebelam izhoda. Jaz odstranim vse matične rešetke, namesto njih pa vložim prav tako velike lesenitne plošče z izrezom za žrelo. Če pomislimo, da je pozimi najbolj mraz pri tleh in do višine kakih 80 cm, je prav, da vsaj družine v spodnji vrsti prezimujemo v mediščih. V stalnih čebelnjakih, ki so dvignjeni od tal in dobro izolirani, to seveda ne pride v poštev.

Pri panjih, ki imajo na čelni strani zgoraj dušnike, je treba te dobro zapreti, mrežo v notranjosti pa pokriti s papirjem ali z lesenitno ploščico, ki smo jo zavili v papir. Dobra je tudi strešna lepenka. Pogosto opazimo, da čebele, ki prezimujejo v medišču, mrežico popolnoma pokrijejo z zadela-vino. Žrela v plodiščih pustimo odprta vso zimo, da prihaja sveži zrak v medišče, žrela v mediščih in begalnice pa dobro zaprimo!

Čebelarji imajo o prezimovanju v medišču različna mnenja. Nekateri pravijo, da niso nikdar opazili bistvene razlike med zazimovanjem v plodišču in medišču. Spet drugi priznajo, da je prezimovanje v medišču boljše, ker je čebelam tam topleje. Odklanjajo pa ta način zato, ker je z njim preveč dela. Toda jeseni je treba tako in tako temeljito pregledati vsako čebeljo družino in zložiti vse sate iz medišča in plodišča na kozico. Potem je pa res vseeno, ali vrnemo plodiščne sate s čebeljo družino v medišče ali v plodišče, z matično rešetko pa se tudi ne zamudimo toliko. Marsikdo zavrača te vrste prezimovanja z utemeljitvijo, da v medišču ni mogoče pitati spomladi na zalego, ker se ne da postaviti tja pitalnikov. Danes to ni več problem, saj imamo Vukeličeve pitalnike v okencih, iz katerih lahko dobivajo čebele spomladi hrano naravnost v gnezdo.

Urediti in zapažiti je treba tudi čebelnjak. Kdor ima stalnega in pravilno grajenega, jeseni ob zazimovanju ne bo imel posebnega dela, ker je že pri gradnji upošteval toplotno izolacijo v stenah in tleh. Paziti pa je treba, da so panji dobro stisnjeni in da med njimi ni rež. Skozi te piha vso zimo mrzel veter, ki po nepotrebnem hladi panje. Reže zamašimo s papirjem, valovito lepenko ali tankimi letvicami. Če so stene čebelnjaka enojne, izdelajmo odprtine ob straneh in med skladanico s suho otavo, lesno volno ali praprotjo.

V zložljivih čebelnjakih je treba paženje še bolj skrbno opraviti. Na podnice, ki smo jih vložili jeseni, položimo strešno lepenko, nanjo papir ali papirnate vreče in šele na to podlago postavimo panje. Prazen prostor med stenami čebelnjaka in panji napolnimo s primerno snovjo, prav tako pa tudi prostor med zgornjimi panji in streho. Še prej obložimo lahko panje s papirjem ali papirnatimi vrečami, če jih imamo. Čebelar Seliškar, ki prezimuje polovico čebel v stalnem čebelnjaku, drugo polovico pa v zložljivem, trdi, da družine v zložljivem čebelnjaku mnogo bolje prezimijo. V panjih sploh ni nobene vlage, kar je razumljivo, saj vlažni zrak v zložljivih čebelnjakih mnogo lažje odhaja skozi reže na vratih kot pa v stalnem, ki je popolnoma zaprt.

Žrela moramo zožiti in jih opremiti s kovinskimi zapahi, če so previsoka. Kaj rade se vtihotapijo v panje miši ali rove, ki napravijo v njih veliko škodo; včasih nam celo uničijo čebeljo družino. Za pripiranje žrel lahko uporabljamo tudi lesene zapuhe. Ti morajo biti narejeni iz trdega lesa, da so težki. Če prezimujemo v plodiščih, lahko žrela pozimi nekoliko pripremo. Načelo pa naj bo, da morajo biti žrela in brade vedno odprte. Nikar se ne bojmo, da bo mrz čebelar škodoval. Le dajmo jim dovolj medu, ki jih bo bolje grel kot ves opaz! Ob močnem sneženju in izredno nizki temperaturi lahko brade tudi zapremo, toda prej odstranimo lesene ali pločevinaste zapuhe. Odprimo pa brade takoj, ko mrz popusti in ni več nevarnosti, da bi sončni žarki vabili čebele v sneg in v smrt. Tistih nekaj čebel, ki obleže v snegu, naj nas ne moti. Pogosto so to bolne čebele, ki nagonsko zapuste zimsko gnezdo in gredo v prostovoljno smrt. Narava sama izločuje, kar ni sposobnega za življenje! Včasih se ob žrelih naberejo mrtvice. Te je treba sproti odstranjevati, zlasti če so brade zaprte. Drugače pa opravijo to delo čebele same. Tudi led nam včasih delno zapre žrela. Dobro je, da jeseni panje tako zložimo, da visijo nekoliko navzven, potem morebitna vlaga odteče in se ne zadržuje v žrelih. Idealno je, če lahko sprednjo stran čebelnjaka zapremo, tako da nam sonce ne more vabiti čebel iz panjev. Toda biti moramo pazljivi, da čebelnjak takoj odpremo, ko nastopi toplo južno vreme. Stric Matić so mi pripovedovali, da ga je hudo polomil čebelar Stiskač, ki se je nič kako postavljal s svojim modernim čebelnjakom, v katerem je lahko pozimi zaprl čebelice kot v kako škatlo. Ko je nastopilo južno vreme, je bil nekje v svatih, potem pa je, o joj, nabral nekaj veder mrtvih čebel, ki so letele iz panjev in obležale za stenami.

Čebele prezimujemo tudi pri zaprtih žrelih in v kletih. Poskusi pa so pokazali, da se te stvari niso vselej najbolje obnesle in jih zato našim čebelarjem ne priporočamo. V naših strokovnih knjigah lahko beremo kaj več o tem.

(Dalje prihodnjič)

NEKAJ IZ ŽIVLJENJA ČEBEL

JANEZ MAHKOVIC

Čebele so silno prilagodljive in ta njihova lastnost jim je gotovo pripomogla, da so se tako visoko povzpele na svoji življenjski lestvici. Da se znajo prilagoditi celo takim razmeram, ki so v panju popolnoma izključene, kaže poizkus, ki sem ga z njimi napravil pred nekaj leti.

Iz medišča dveh močnih panjev sem vzel štiri sate, iz vsakega po dva, ter jih nadomestil s praznimi okviri. Ker je bila tedaj izdatna paša, so bili okviri v dobrih dveh dneh, zapolnjeni s samim trotovskim satjem. Te štiri sate sem potem dal v štirisatni prašilnik, nanje pa vsadil manjši roj drugec. Zanimalo me je, če jih bo matica zaleгла in kaj se bo v trotovskih celicah zvalilo, čebele ali troti. V nekaj dneh se je mlada matica sprašila in začela normalno zalegati. Takoj od začetka sem opazoval razvoj te zalege. V prvih nekaj celicah je bilo videti, da bodo trotje, ker so bile žrke zelo velike. Čebele so jih pokrile z močno vzbočenimi pokrovci, torej tako, kakor pokrivajo trotovsko zalego. Že v naslednjih celicah pa je ostala zalega bolj drobna in vse je kazalo, da bo čebelja. Žrke še niso dosegle vrha celic, ko so jih čebele že pokrile, vendar ne z nalahno vzbočenimi pokrovci, kakor normalno pokrivajo čebeljo zalego v čebeljem satju, ampak z ravnimi pokrovci. Žrke pač niso zrastle toliko, da bi segle do robov celic, ker so imele dovolj prostora za rast v širino.

Čez tri tedne so bile zvaljene že prve čebele, nekaj dni pozneje pa še troti iz najprej zaleženih celic. Čebele, novo izvaljene mladice, so bile za spoznanje debelejšje od tistih, ki se polegajo v čebeljem satju, daljše pa ne. Od tedaj naprej so se vse leto valile v tem panju samo čebele. Posebnih razlik med njimi in drugimi čebelami nisem opazil. V jeseni je bil ta prašilek srednje močan. Nabral je zimsko zalogo in je dobro prezimil. Matica je začela po malem zalegati že okrog 10. februarja, močnejše pa po 10. marcu. Ob cvetenju češenj je bil že nabito poln. Tedaj sem tudi opazil precejšnjo ploskev pokrite trotovske zalege, ki pa je bila strnjena, torej ni bila pomešana z čebeljo zalego ali obratno. Okrog 10. maja je panjiček zastavil matičnike, ki so bili nekaj dni pozneje že zaleženi in ob tednu pokriti. Bili so normalni kakor pri drugih čebeljih družinah. 21. maja je dal prvi roj. Ogrebel sem ga v majhnega kranjiča, ker me je zanimalo, kakšno satje bodo gradile te čebele, ki so se polegale iz trotovskega satja. Čez 14 dni sem odstranil kranjiču dno in si ogledal satje v njem. Bilo je čebelje, samo morda za spoznanje debelejšje, kakor je normalno čebelje satje. Delno je bilo tudi že zaleženo.

Tega kranjiča sem potem ohranil čez zimo. Drugo leto mi je dal roj. Tudi ta roj sem ogrebel v prazen panj. Čebele so začele graditi novo satje, ki se pa ni prav nič več razlikovalo od drugega čebeljega satja.

Kakor je iz tega poizkusa razvidno se lahko izvale popolnoma normalne čebele iz oplojenih jajčec v trotovskih celicah. To pa le v primeru, če čebele nimajo na razpolago čebeljega satja, kamor bi matica zalegala, niti praznega prostora za njegovo zgraditev. Zanimivo je, da postopajo čebele v takem primeru ravno nasprotno kakor v normalnih okoliščinah. Kadar ni v panju

trotovine in ne prostora, da bi jo na novo zgradile, naredo kjer koli morejo kakšno trotovsko celico, posebno pa tam, kjer se satje dotika satnikov. Če imajo pa v panju samo trotovino, na isti način in na istih mestih potegnejo, kjer koli morejo, po kakšno čebeljo celico.

Če čebele nimajo na razpolago čebeljega satja za zaleganje, kakor tudi ne prostora za izgradnjo novega, se pri njih marsikaj spremeni. Vse je narobe, dokler se ne znajdejo. Včasih tudi izroje iz takega panja. Njihov naravni nagon jim pač pravi, da je družina obsojena na pogin, če ne bodo poskrbele za nov zarod. V družini zavladajo izredne razmere, ki postavljajo nove zakone. Če druge izbire ni, pripravijo čebele trotovske celice, da jih matica začne zalegati.

Matica je le poslušno orodje čebeljega kolektiva, ki nagonsko odloča, kje in kako naj zalega. Zato ni potrebno, da bi jo čebele k temu silile. Je pa tudi nekaj izjem. Kadar matica zalega, a čebele iz določenih vzrokov nočejo gojiti zalege, pobero jajčeca iz celic in jih pojedó.

Kakor vemo, zalega matica skoraj vedno v spremstvu mladih čebel. Včasih, a ne vedno, jo tako rekoč vodijo po satju. V smeri kamor je treba, da gre, se krog odpira. Kadar je pa potrebno, da zaleže celico, se čebele ustavijo, krog se zapre, navadno tudi zoži. Če matica ne začne takoj odlagati jajčeca v celico, jo k temu priganjajo tako, da jo s tipalkami rahlo božajo ali jo z glavicami potiskajo naprej. Tu in tam pa je matica iz neznanega vzroka tudi muhasta; noče pa noče zalegati. Tedaj se obroč stisne. Čebele pritiskajo nanjo z vseh strani, jo pitajo in se ji dobrikajo. Če tudi to ne pomaga, jo ta ali ona vščipne v nogo ali potegne za krila. Kadar žele čebele, da zaleže matičnik, česar nič kaj rada ne stori, ker nagonsko čuti, da ji ne bo to v prid, jo v odprtem krogu vodijo v smeri matičnika, ki bi ga morala zaleči. Ko jo tako pripeljejo do njega, se ustavijo, krog se zapre in ostane zaprt, dokler matica matičnika ne zaleže. Ko je zaležen, jo spet vodijo dalje. Neposlušno matico pa čebele tudi napadejo, kar se seveda zelo redko zgodi. Pri tem jo ščipljejo ter vlečejo za noge in krila, tako da ima včasih katera popolnoma razcefrana krila ali tako pohabljenе noge, da jih vleče za seboj. Čebelar misli, da jo je on poškodoval, ko je premikal satje, v resnici pa so jo čebele. Pri vsakem najmanjšem razburjenju čebel, ki ga povzroči kdor koli, se spremljevalni krog zrahlja ali celo popolnoma razpade. Stvari se znova, ko se panj umiri.

Kadar je matica zelo stara, oslabela ali toliko poškodovana, da težko ali sploh ne more več zalegati, se pa čebele vse drugače vedejo proti njej. Nežno se je dotikajo in gladijo s tipalkami. Narahlo jo potiskajo k celici ali matičniku, ki naj bi ga zaleгла. Tedaj so čebele zelo potrpežljive. Če jim uspe matico pripraviti do tega, da zaleže celico ali matičnik, se vidno vznemirijo, kot bi se razveselile. Ko pa se matica oddalji, hitro pogledajo druga za drugo v celico ali matičnik, kot bi se hotele prepričati, če ga je res zaleгла.

Neverjetno je, kako se včasih čebele dobrikajo matici. Okrog nje plešejo in poskakujejo. Često se katera mlada čebela skobaca celo nanjo, da jo mora nekaj časa nositi. Kako se pa lahko ta ljubezen sprevrže hipoma v sovražstvo kaže naslednji primer.

Bilo je v začetku meseca oktobra, ko so se čebele v nekem panju odločile, da se preselijo iz plodišča v medišče, kamor so nanese zimsko zalogo

medu. Slučajno sem bil ravno tedaj pri njih, ko so se začele z močnim šumenjem seliti. Čebele so tudi matico vabile v medišče. Ta se je na vse pretege trudila, da bi se prerinila skozi reže matične rešetke k njim, a ji to ni uspelo. Zato se je usidrila kar na spodnji strani matične rešetke. Tiste čebele, ki so bile pri njej, so jo nekako pritiskale navzgor, one z nasprotni strani pa so jo skušale potegniti v medišče. Ker se jim to ni posrečilo, so postale besne in so jo navsezadnje verjetno same umorile, ker sem jo našel mrtvo na dnu panja.

Naj sledi še en primer, ki kaže, kako daleč gre včasih čebelja trmo-glavost: Čebele prezimujem vedno v medišču, ker so tam bolj zavarovane proti mrazu. Zato jih jeseni po končani paši preložim z matico vred v medišče. Iztočim ves med do zalege, potem pa družino nakrmim s sladkorjem. Vsaka ga dobi kakih 10 kg. Tako mirneje prezimijo in spomladi mrtvic skoraj ni opaziti. Res je, da začno čebele nekoliko pozneje izletavati in matica kasneje zalegati, zato pa potem zalega hitreje napreduje.

Neki družini pa ni bilo pogodu, da bi prezimovala v medišču, čeravno je tja znosila vso zimsko zalogo. Morda se je temu upirala zavoljo tega, ker sem dal v medišče bolj mlado satje. Čebele so se vrnile nazaj v plodišče in si tam uredile zimsko gnezdo, čeprav ni bilo v njem skoraj nič medu. Razumljivo je, da matica ni mogla skozi matično rešetko, zato je ostala v medišču s peščico čebel. Dvakrat sem ometel čebele s satov iz plodišča v medišče, pa so se obakrat vrnile nazaj v plodišče.

Mislil sem, da se bodo čebele pozneje premislile. Toda zmotil sem se. Ko sem bil spomladi ob prvem čebeljem izletu pri čebelnjaku, sem opazil, da iz tega panja čebele ne izletavajo. Takoj sem ga pregledal in ugotovil, da so bile v njem vse mrtve. Večina mrtvic je bila v plodišču, kjer so od lakote pomrle. V medišču na krajnem satu sem pa našel matico s peščico čebel, ki so ji ostale zveste in so tam skupaj z njo zmrznile, ker jih je bilo premalo, da bi se v hudem mrazu mogle greti med seboj. Podobno je bilo še z nekim drugim panjem. Razlika je bila le v tem, da so čebele polovico medu znosile nazaj v plodišče ter tako ostale žive, medtem ko je gručica čebel z matico v medišču umrla na polnih satih medu.

Zanimiv primer je tudi tale:

Imel sem čebeljo družino z zelo lepo, na novo sprašeno matico. Matica pa nikakor ni hotela (ali ni mogla) odlagati jajčec v celice, čeravno je bila videti popolnoma zdrava. Ni bilo opaziti, da bi bila kaj pohabljen, a imela je zelo napet zadek. Čebele so jo povsod spremljale in venomer pitale. Koder koli je stopicala po satju, povsod je raztresala svoja jajčeca, da bi jih odlagala v celice, tega pa ne. Čebele so se neprestano motale okoli nje. Pobirale so raztresena jajčeca, se igrale z njim ter jih naposled pojedle. Ko jim je bilo dovolj, so jo pa stisnile v klobčič, jo nekaj časa dušile in spet spustile. Ker tudi potem ni zalegala, so jo umorile in vrgle iz panja. Zgodi pa se v takem primeru, da čebele matice ne umore, ampak se le sovražno obnašajo proti njej, je pač ne pitajo in se sploh ne zmenijo zanjo. Ker matica tega ne more prenesti, zapusti sama panj in pade z brade na pol živa na tla, kjer umre.

Tej družini sem kasneje dodal sprašeno matico, ki jo je rada sprejela. Ker je začela matica takoj normalno zalegati, se je tudi hitro opomogla.

STARI ČEBELARSKI PISCI O ČEBELAH IN ČEBELARJENJU

Iz latinščine prevedel J. Fašalek

Panji

Ko si postavi čebelnjak, pripravi še panje, primerne pokrajini. Če je na razpolago hrast plutovec, pa jih lahko narediš iz njegove skorje. Taki niso poleti prevroči in pozimi ne premrzli. Ako pa najdeš dovolj ferul, lahko tudi iz njih narediš primere koše. Iz šibja jih spleteš kot košare, če nimaš na razpolago nobenega omenjenih sredstev. Če tudi šib ni, jih boš naredil iz votlega drevesa ali desk. Najslabši so iz ilovice, ker jih poletna vročina preveč ogreje, pozimi pa se hitro ohladi. Poleg teh sta še dve vrsti panjev: prve dobiš tako, da jih narediš iz kravjekov, druge pa, da jih sezidaš iz opeke. Prve je Celsus po pravici odklonil, ker je prevelika nevarnost zaradi ognja. Druge pa je priporočil, čeprav ni zamolčal njih poglavitne napake, da namreč takih panjev v primeru potrebe ne moreš prevažati. Zato ne odobravam njegovega mnenja, ko pravi, da je kljub temu treba take panje graditi. Ker so neprenosljivi, ne škodujejo samo interesom lastnika, če jih hoče morda prepeljati na drugo pasišče ali prodati — vse to se tiče samo koristi gospodarja. Poudariti je še treba, da panjev iz omenjenih vzrokov ne moreš prevažati, če zaloti družine bolezen, brezmatičnost ali pomanjkanje paše, zaradi česar bi jih moral poslati drugam, kar pa je čebelar v prid. Čeprav visoko cenim mnenje zelo učenega moža, vendar ne morem zamolčati, kaj jaz o tem mislim. Upam, da mi ne bo kdo očital častihlepnosti. Celsus navaja za svojo trditev predvsem to, da trajnim panjem ne morejo škodovati ogenj in tatovi. To nevarnost pa lahko odstranimo z zidom iz opeke, ki ga postavimo okrog njih. Tako preprečiš tatvino, razen tega zavaruješ panje pred ognjem. Če jih je treba premestiti drugam, lahko zid podreš.

Namestitvev panjev

Ker se zdi to delo nekaterim morda zamudno, razmesti panje — katerokoli vrsto si si že izbral — takole. Okrog vsega čebelnjaka postavi kamnit podstavek, tri čevlje visok in enako debel, ter ga skrbno prebeli, da ne bodo mogle plezati po njem kuščarice, kače in druge škodljive živali. Nanj postavi panje iz opeke, kot pravi Celsus, ali koše tako, kot je najprimerneje. Na zadnji strani postavi zid, panje, nameščene v primernih razdaljah, pa poveži z opeko ali malto. Pri tej namestitvi je panj obdan z dvema ozkima stenama in prosti sta le čelna ter zadnja stran. Tako bo napravil vsak, ki čebele marljivo neguje. Tu in tam jih je treba odpreti tudi pri žrelu, mnogo pogostje pa na zadnji strani, ker odondod opravljaš družine. Če ni med panji vmesnih sten, jih je treba vsaj tako postaviti, da so drug od drugega malo oddaljeni. Ko jih pregleduješ, ne smeš zadeti s tistim, s katerim imaš opravka na sosednjega, ki stoji tik ob njem. S tem čebele prestrašiš. Pri vsakem tresljaju se namreč zboje, da bi se potrgalo satje, ki je njih delo. Kadar so

panji razvrščeni drug nad drugim, so tri vrste druga nad drugo več kot dovolj, ker čebelar v tem primeru vrhnjih že ne more več udobno pregledovati. Sprednji del, koder čebele izletavajo, naj bo nižji kot zadnji, da ne more v panj deževnica in da ne ostane v njem, če je kdaj že pritekla noter, temveč da odteče skozi žrelo. Za tak primer je prav, če postaviš okrog panjev stebrišče, ali pa jih pokriješ z listnatimi vejami, ki jih zlepiš s punsko ilovico. Taka streha jih varuje mraza, dežja in vročine. Vendar čebelam poletna vročina ne škoduje tako hudo kot zima. Zato naj bo za čebelnjakom vedno poslopje, ki zadržuje oster sever ter daje panjem toploto. Čeprav varuje panje drugo poslopje, jih vendar postavi tako, da so pozimi obrnjeni proti sončnemu vzhodu. Potem izletavajo čebele že zjutraj ob prvem soncu in so živahnejše. Posledica mraza je namreč lenoba. Zavoljo tega morajo biti tudi žrela prav ozka, da propuščajo čim manj mraza. Dovolj je, če izvrtaš le take odprtine, skozi katere se morejo splaziti samo posamezne čebele. V tem primeru ne bodo silili skozi preširoka žrela v panje strupena kuščarica, nevšečni lesni črvi, metulji ter molji, ki se boje luči, kot pravi Maro, in ne bodo uničevali satja. Priporočljivo je, da narediš glede na moč družine v isti steni v primerni razdalji dvojce ali troje žrel, s čimer se ubraniš zahrbtnih kuščaric. Ta namreč preži kot stražar na čebele ter jim prinaša smrt, ko prihajajo iz panja. Mnogo manj jih propade, če lahko uidejo zasledovanju tega čebeljega sovražnika, ko pobegnejo skozi drugi izhod.

Kako lovimo roje

Dovolj je bilo besed o paši, panjih in čebelnjaku. Ko smo za vse to že poskrbeli, pomislimo na roje. Te dobiš, ako jih ujameš, ko so zapustili kak tvoj panj ali prileteli od drugod. Ako pa nameravaš čebele kupiti, se le pozanimaj za njih vrednost po že omenjenih navodilih. O številnosti družine pa se prepričaj pri odprtem panju, preden skleneš kupno pogodbo. Če si jih nikakor ne moreš ogledati, si vsaj zapomni, kar moreš videti, če jih je namreč več pred žrelom na bradi in če slišiš od znotraj močno šumenje. Čeprav bi bile vse čebele v panju tihe in mirne, lahko precenimo, ali je družina močna ali slaba, ako se dotaknemo žrela z usti in pihamo v panj. Odgovor na to je takojšnje šumenje čebel. Predvsem pa moramo paziti, da dobimo čebele kje v bližini in ne od daleč, ker jim klima, ki je niso navažene, škoduje. Ako to ni mogoče, če jih moraš torej pripeljati iz oddaljenih krajev, poskrbi, da jih ne vznemirjajo preveč strme poti. Najbolje jih prenesesh ponoči in na hrbtu; čez dan jih moraš pustiti pri miru ter jim dati primerno tekočino, s katero se v zaprtem panju hranijo. Ko so že doma, ne smeš panja, če se je dan že začel, odpreti pred večerom. Čebele naj počivajo vso noč in začno izletavati šele zjutraj. Približno tri dni je treba paziti, če morda ne izletavajo vse hkrati. V tem primeru imajo namen pobegniti. Pozneje bom povedal, s katerimi sredstvi to preprečiš. Če dobiš čebele kot darilo ali jih ogrebeš, jih ni treba tako natančno preiskovati. Tudi v tem primeru bi prav rad imel le dobre, ker zahtevajo manj vredne od čebelarja iste stroške in isto nego kot dobre. Razen tega — to pa je tudi pglavilni vzrok — ne smeš pomešati manj vrednih čebel med druge, ker pokvarijo tudi boljše. Če se jim pridružijo leni roji, je majhen donos medu neizogibna

posledica. Ker lahko dobiš v svoji lastni okolici včasih zelo dobro vrsto — slabe si nikar ne nabavljaš — boš pri izsledovanju rojev ravnal takole: Povsod, kjer pokrivajo medovita drevesa gore, si hočejo čebele poiskati v bližino tekoče vode, ker jo potrebujejo za pripravljanje medu. Take vrelce je treba opazovati od druge ure dalje (med sedmo in osmo uro po naše) ter se prepričati, koliko čebel prihaja po vodo. Če jih le malo leta naokrog — morda se porazdele na več studencev in je njih število zato majhno — si lahko misliš, da trpe pomanjkanje. Tako zveš še to, da v kraju ni paše. Če jih je več, je tudi verjetnost večja, da uloviš roje. Najdeš jih pa takole: Najprej poižvedi, kako daleč so oddaljeni. Zato pripravi rdečo tekočino. V njo pomoči stebelca slame in poškropi čebelam hrbte, ko pijejo vodo. Ako ostaneš na istem mestu, jih boš lažje spoznal, ko se vrnejo. Ako store to v kratkih presledkih, veš, da so sedle v bližini; ko pa dospo po daljšem času, lahko oceniš razdaljo po minulem času. Ako se prepričaš, da se hitro vračajo, sledi polagoma njihovemu letu in privedle te bodo na mesto, kamor je roj sedel. Pri tistih, ki gredo navidezno dalje, pa ravnaj previdneje po naslednjih navodilih: razreži kos slame med dvema kolencema ter naredi luknjico. Skozi odprtino vlij kapljico medu ali kuhanega mošta in položi slamo k napajališču. Če je zvalil v njo vonj sladke tekočine več čebel, vzemi slamo ter pokrij odprtino s palcem in pusti, da odleti le ena. Ko je ušla, bo kazala pot opazovalcu, ki ji bo pri njenem letu kar najdalje sledil. Ko čebele več ne vidi, spusti drugo na svobodo. Ako leti v isti smeri, ostane tudi opazovalec na isti poti. Če temu ni tako, spusti še tretjo in četrto, si zapomni smer, kamor jih večina leti ter jim sledi, dokler ga ne privedejo do rojevega skrivališča. Ako tiči v duplini, ga izvabiš iz nje z dimom, z udarjanjem železa ob železo pa ga obdržiš v gruči. Nenaden ropot ga preplaši, da sede na vejo ali kam više v gozdu. Kdor ga je zasledoval, ga lahko spravi v pripravljen panj. Ko sedijo čebele v votlo drevo ali na njegovo vejo, odžagaj najprej s prav ostro žago, da bi delo hitro opravil, če je to možno, tisti zgornji del, na katerem ni čebel, nato še spodnjega, do koder sedijo na njem čebele. Na obeh straneh pokrij odžagani del s čistim prtom, kar je velikega pomena, morebitne reže pa zamaši in odnesi poleno v čebelnjak. Odpri majhne luknje za izletavanje, kot sem že prej omenil, ter ga postavi tako kot vse druge panje. Kdor hoče iskati čebelje roje, si mora izbrati za to delo jutranje ure, da ima dovolj časa opazovati odletavanje in vračanje čebel. Pogosto se namreč dogaja, da se po končanem delu umaknejo in ne pridejo več k vodi, če se jih začne prepozno opazovati. Potem lovec ne ve, kako daleč so od napajališča. V zgodnji pomladi nabirajo mnogi čebelarji apiaster ter »stlačeno listje zeli in nevidno zrno korintes«, kot pravi pogosto citirani pesnik, pa tudi druge podobne rastline, ki so čebelam prijetne. Z njimi namažejo panje, da se jih oprimeta vonj in sok. Nato poškrope očiščene panje z medom, jih namesto v gozdu blizu napajališča ter jih zaneso domov, ko so polni rojev. Tako delo pa ima smisel le v tistih pokrajinah, kjer je čebel dovolj. Često namreč vzamejo popotni ljudje s seboj prazne panje, ki jih najdejo. Vendar ne kaže izgubiti več praznih panjev, da dobiš le enega ali dva polna. Kjer pa je čebel mnogo, je tudi pri izgubi več praznih panjev večji dobiček, ki ga imaš, ko najdeš čebele. Tak je postopek pri lovu na gozdne roje.

(Dalje prihodnjič)

FRANC BIZJAK

Kakor strela z jasnega je udarila med čebelarje vest, da je umrl član čebelarške družine Stožice Ježica, France Bizjak. To nas je pretreslo tem bolj, ker nam je smrt komaj štirinajst dni prej ugrabila tov. Miklavčiča, pokojnikovega najljubšega prijatelja.

Doma je bil France iz Poljanske doline. Po svojih prednikih je podedoval vročo ljubezen do čebel, do narave in do domovine. Zgradil si je lep čebelnjak za 24 AZ-panjev, ki jih je vsako leto redno prevažal celo v daljno Vojvodino. Sestanka družine ni nikdar zamudil. Bil je tih in skromen, vendar je vsakomur, ki je potreboval pomoči, rad ustregel.

Nekaj dni pred smrtjo je prišel France k meni. Stala sva pred čebelnjakom in opazovala veseli let čebel v žarkih jesenskega sonca. Pripovedoval mi je, da namerava svoje čebelarstvo nekoliko povečati. V ta namen da je pripravil vse potrebno, delati pa da bo začel takoj, ko dobi dopust. Govoril je še o drugih svojih načrtih in njegov obraz je žarel od sreče in vneme. Takrat nisem slutil, da steza smrt po njem s svojo koščeno roko.

Sedaj spi na pokopališču v Stožicah, njegove čebelice-sirotice pa zamenjajo svojega gospodarja, da bi jih negoval z ljubečo roko.

Francšek Šivic

JOSIP VALES

Dne 30. IV. 1959 je umrl čebelarški pionir in starosta dolenjskih čebelarjev Josip Vales iz Novega mesta v 82. letu starosti in v 51. letu plodnega delovanja v čebelarški organizaciji.

Že leta 1908 je obiskoval na Dunaju čebelarški tečaj, ki ga je vodil tedaj znani propagator za splošno uvedbo panjev s premakljivim satjem Al. Alfonsus. Odtlej je pokojni Vales še nadalje razvijal svoje znanje ter to z veseljem prenašal na vsakogar, ki se je nanj

obrnil za nasvet. Ves čas je bil naročnik Slov. čebelarja in član čebelarške organizacije, zadnjih 30 let pa celo njen tajnik oziroma predsednik. Prav do zadnjega dneva življenja je vodil tudi opazovalno postajo.

V obeh svetovnih vojnah je zgubil vse svoje čebele, vendar si jih je znova nabavil. Prav tako je po obeh vojnah obnovil društveno delovanje, ki je medtem docela zamrlo. Čebelarško društvo Novo mesto ga je za te zasluge imenovalo za svojega častnega člana in častnega predsednika, leta 1958 pa mu je podelilo diplomo. (Glej Slov. Čebelar št. 7/58. Tam je objavljena njegova slika.)

M. Mikec

MATEVŽ ZALETEL

Kar nismo mogli verjeti, da nas je za vedno zapustil Matevž Zaletel, agilni član čebelarškega društva Zagorje. Umrl je 13. VI. 1958. Pokojni Matevž Zaletel se je rodil 10. septembra 1875. Po končanju osnovni šoli se je izučil mizarstva. Po nekaj letih službovanja v Ameriki se je leta 1920 vrnil domov. Na Lokah pri Zagorju je osnoval lastno mizarško delavnico, v kateri je izdelal veliko panjev. Poleg delavnice je postavil ličen čebelnjak. Z veseljem je opravljal svoje ljubljene, vedno golokrok in dostikrat celo brez srajce. Tudi po zimi je bil pri njih, saj je spal kar v čebelnjaku. Začetnikom je po očetovsko delil nauke iz bogate zakladnice svojih izkušenj. Njegova hiša je bila pravo zatočišče čebelarjev. V njej smo imeli seje in občne zборе, tam smo kuhali vosek, vliвали satnice itd. Pri njegovem čebelnjaku smo imeli velikokrat tudi predavanja. Čebelarško društvo je z njim izgubilo priljubljenega člana. Vedno je bil nasmejan in dobre volje, zato si je osvojil srca vseh čebelarjev zagorske doline.

Naj bo lahka zemlja, pod katero počiva dobri čebelar Matevž.

Evgen Brvar

Letošnja medena letina je bila pri nas v Sloveniji srednja. Kjer je spomladi medila smreka, tam so točili tudi dvakrat. Mana je dala dobro točenje, evetlice pa tudi. Tako je bilo doma še najboljše. Prevaževalci, ki so bili na akaciji v Srbiji, se niso pohvalili, komaj so krili vedno večje stroške. Na kadulji je bilo malo boljše, posebnega pa tudi ne. Kostanj je ponekod dobro medil in paša bi bila odlična, ko bi ne bilo skoro vsak dan dežja. Otava je zaradi pogostnih padavin popolnoma odpovedala in tako je ostal edini up še paša na ajdi. Vreme ob cvetenju ni bilo ugodno, postalo je hladno in ajda ni medila. Okrog Ljubljane ni dala prav nič, na Dolenjskem so dobile družine po 5 kg, bolje je bilo menda na Štajerskem, zlasti v murskosoboškem okraju.

Lika je tudi letos odpovedala. Kdor je bil uren, je dobil na materini dušici zimsko zalago, jesenska resa pa iz istih vzrokov kot naša ajda ni medila. Žepek je popolnoma odpovedal. Opazovalni panj, ki smo ga postavili na Velebitu, je pokazal v enem tednu 6 kg donosa in to je bilo vse. Močna burja in hladni vetrovi so opravili svoje. Menda je odrezal letos najboljše tisti, ki je ostal lepo doma.

V sosednjih republikah je bila paša zelo slaba in medu ni bilo nikjer. Naši čebelarji naj ne verujejo raznim nakupovalcem, da je tam dovolj medu. Ni ga in zato bo imel med dobro ceno.

Nasprotno pa so imeli v Angliji tako dobro letino, da so junija in julija dobili samo na beli deteljici po 100 funtov (46 kg) medu. Nam ostane zdaj le še up, da bo mogoče prihodnje leto bolje. Slovenski čebelarji se znamo tako tolažiti, da od upa kar lahko živimo...

SEN

Še nekaj besed o letošnji čebelarški letini. Pomlad in poletje sta bili tudi pri nas povsod letos zelo deževni. Z akacijo in drugo cvetlično pašo ni bilo nič, ker sta jo uničila mraz in dež. Kdor je pozneje imel čebele blizu gozdov, kjer je bilo veliko smreke in drugega drevja, ki daje mano, pa je kljub slabemu vremenu dobro točil. Smreka je izredno dobro medila. Ob soparnih dneih so čebele neumorno brale, čeprav je deževalo. Kostanj je ponekod, zlasti v višjih legah

le medil, tako da so se tamkaj čebele dobro razvile za ajdovo pašo. Nekateri čebelarji so celo nekaj kostanjevega medu iztočili. Ajdova paša je prvi teden dobro kazala. Naslednji teden je ajdovo cvetje uničil vroči jug, zadnje dni paše pa je bilo hladno in oblačno vreme. Le redke družine so nabrale po nekaj kilogramov medu. Večino družin smo morali izdatno krmiti. Ko sem pred kratkim govoril z nekim kmetom čebelarjem, me je vprašal, kaj bo s čebelami. Rekel je, da jih še ni pogledal, ker ni imel časa, zaveda pa se, da so suhe. »Ah,« je vzdihnil, »vse skupaj bom prodal.« Zopet drugi se je hvalil, da je pred zazimljenjem iztočil devet kilogramov medu na panj. Ni pa povedal, koliko je čebelam pokrmil sladkorja. Kaj hočemo! Takšna je pač letina in njej primerna mora biti tudi čebelarjeva taktika.

F. Vrčko

Zdravilna vrednost medu. Neki francoski zdravnik je objavil uspehe, ki jih je imel, ko je zdravil z medom želodčne in črevesne motnje.

Ker je med naravni sladkorni proizvod, ki deluje antiseptično in ga organizem hitro sprejme, ga je zdravnik zapisal z dobrim uspehom zlasti pri obolenjih prebavil, torej pri določenih oblikah želodčnega in črevesnega vnetja. Dragocene lastnosti medu je ugotovil posebno pri otrocih, ki so oboleli za akutnimi ali kroničnimi črevesnimi motnjami. Navedel je primer, ko je nekemu 8-letnemu otroku, ki je zelo shujšal in je bil v že skoro brezupnem stanju, zapisal za 8 dni strogo dieto, in sicer medeno vodo, nato pa razredčeno kozje mleko ($\frac{1}{3}$ mleka, $\frac{2}{3}$ vode). Otrok se je popravil nenavadno dobro. Med čisti s svojo antiseptično lastnostjo prebavila ter hkrati tudi hrani. Zato ga z dobrim uspehom lahko uporabljamo celo pri hudi driski. To je zdravnik preskusil na ljudeh in živalih (mladih kokoših in purah).

Med je tudi velikega pomena za športnike. Neki kanadski športnik piše: »Po številnih poskusih, kako bi se dala dvigniti vztrajnost pri atletih, in zaradi ugodnih krvnih preiskav pred vajami in po njih je treba uživanje medu posebno priporočiti.« Športnikom priporočajo na-

slednje doze: za trening 30 g vsak dan med obedi. Pri teku 15 do 30 g 20 minut pred vajo in potem polovične količine približno za vsak kilometer. Pri nogometu 30 do 60 g pol ure pred začetkom igre, v odmorih med s citronovim sokom. Trude Enderle, ki je prva preplavala Kanal, je rekla, da ji je med dal moč.

S. R.

Med in davica. Poskusi so pokazali naslednje: 1. nesegret naravni med, shranjen na hladnem in zavarovan proti svetlobi, zavira rast davičnega bacila, če ga dodamo 25 % k normalnim gojiščem, medtem ko raste bujno, če gojiščem ne dodamo naravnega medu; 2. umetni med ne ovira rasti davičnega bacila; 3. če naravni med segrejemo, zaviranje bacilov rasti zmanjšamo ali celo uničimo; 4. medene raztopine kažejo že po nekaj dneh očitno zmanjšanje protibakterialnih lastnosti; 5. če namažemo mandlje z naravnim medom in vkapamo v nos raztopino naravnega medu, izginejo bacili pri bacilonosih; 6. med spremeni povzročitelja davice v njegovih lastnostih. Izgubi n. pr. svojo sposobnost, da bi izločal toksine.

S. R.

Domača zdravila iz medu. — uporabna kot prva pomoč — bi morala poznati vsaka čebelarjeva žena. Celo umazane rane vseh vrst se celijo hitreje, če jih namažemo z medom. Koža se hitreje obnavlja, četudi rane prej ne očistimo.

Pri opeklinah, ki smo jih takoj namažali z medom, ne nastanejo mehurji. Proti hripavosti, gripi in vratnim boleznim pomaga tekočina za grgranje, sestojeca iz treh žlic medu, dveh žlic vinskega cveta in ene žlice vode, vse vroče pomešano. Dobro je tudi, če grgramo in pijemo lipov čaj, v katerem smo raztopili žlico medu, kar povzroča potenje.

Pri zaprtju pomaga čaša aloine vode, ki ji je primešan med. Tekočino pijemo po malem skozi ves dan.

Pri zasluženju vzamemo $\frac{1}{2}$ l aloine vode z medom (vroče pomešano) — vsako uro žlico.

Pri oslovskem kašlju kuhamo na $\frac{1}{2}$ l 15 g timiana, dokler se ne pokuha na $\frac{1}{4}$ l, nakar dodamo še 100 g medu. Vsako uro damo otroku žlico tekočine. Sredstvo učinkuje v večini primerov.

Pri lažji žolčni bolezni pomaga medena kura, ker vsebuje med holin, ki draži žolčni mehur, da se izprazni.

Vračanje čebel na staro mesto. Če hočemo brezmatični družini dodati matico ali staro zamenjati z novo, je najbolje, da ji pridružimo prašilček. To napravimo pozno popoldne, zvečer pa postavimo v panj steklenico s tekočo hrano. Pred žrelo združene družine namestimo poševno tanko letvico, veliko 20×4 centimetrov. Čebele drugo jutro ne morejo izleteti po ravni poti, kakor so bile navajene, ampak morajo prelezti letvico ali »okoli vogla« ob obeh koncih letvice poiskati pot na prosto. To je zanje novo. Zato se hočejo seznaniti z nastalim položajem, si ga ogledati ter se znova uleteti. Le malo čebel se potem vrne na svoj stari prostor.

S. R.

Kopičenje panjev na pasiščih. Letos so pripeljali samo slovenski čebelarji v Gospič in okolico okrog 2000 panjev. Vsem je dalo gospiško čebelarstvo društvo rade volje dovoljenje, čeprav je tako število panjev za pašo na materini dušici morda res preveliko. Tamkajšnje oblasti so čebelarjem zelo naklonjene, predvsem po zaslugi predsednika čebelarkega društva, znanega hrvatskega čebelarja Milana Paljana. Vsi slovenski prevaževalci ga dobro poznamo, saj nam je storil mnogo dobrega. Zato obsojamo tistega prevaževalca, ki je postavil v neposredno bližino njegovih čebel še svojih 60 panjev in s tem povzročil obilo očitkov in negodovanja na račun slovenskih čebelarjev.

SEN

Novice pri Pašetovih. Pašetov Janez, ki je napisal že marsikako »okroglo« za naš list, je letos izgubil potrpljenje in hoče muhe prodati. Z njimi je prepotoval skoro vso državo po dolgem in počez, a ni dobil niti toliko medu, da bi svojo boljšo polovico vsaj pod nosom namazal z njim. Zajetno mošnje je skoro izpraznil; čez sto jurčkov je šlo, kante in sodi pa so ostali prazni. Koliko medu bi dobil Janez za ta denar pri Medeksu!

No, s pridobivanjem mlečka pa je imel več sreče. Ni sicer povedal, koliko so mu dale zanj odvetajoče ljubljanske device, več je vredno, da ga je pošteno »srkal« tudi sam. Razbohotil se je v mikavnega moža, da ga je začela žena kar postrani gledati. Seveda tega eliksira življenja iz previdnosti ženi ni privoščil. Pa ga je močno polomil. Pravijo, da bo zdaj konec vsem večernim čebelariskim sejam, sestankom in predavanjem, ki jih je bilo kar preveč...

SEN

POROČILO

**o 8. rednem občnem zboru
Zveze čebelarских društev za Slovenijo**
(Nadaljevanje)

Po orisu splošnega stanja v Zvezi je tajnik podal obsežno poročilo o delu posameznih društev. Ugotovil je, da so mnoga, zlasti štajerska društva zelo delavna. Imela so predavanja po družinah, prirejala so poučne izlete, nekatera tudi strokovne tečaje, skrbela za izboljšanje čebelje paše in nastopala proti širjenju nalezljivih bolezni. Mariborsko, celjsko in kranjsko društvo imajo tudi svoje poslovalnice, v katerih dobe člani vse čebelarске potrebščine po primernih cenah. Poročilo je končal z željo, da bi delegati ponesli s tega občnega zbora domov nove pobude za pospeševanje čebelarstva in jih skušali v svojih društvi uresničiti.

Poročilu tajnika je sledilo poročilo nadzornega odbora. Tov. Raič je med drugim dejal:

S tov. Cvetkom sva pregledala denarno poslovanje Zveze v minulem letu, primerjala priloge s postavkami v blagajniških knjigah, ter našla vse v redu. Vsi trije člani nadzornega odbora smo se redno udeleževali sej upravnega odbora. Tako smo se prepričali, da je upravni odbor storil vse, kar je bilo v danih, ne ravno ugodnih razmerah mogoče narediti za napredek slovenskega čebelarstva. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da izhaja Slovenski čebelar zopet redno vsak mesec. Občnemu zboru predlagamo, da potrdi sklepne račune blagajniškega poslovanja ter razreši upravni in nadzorni odbor dosedanjih funkcij. Upravni odbor zasluži za veliko delo, ki ga je opravil z izdajo Sodobnega čebelarstva, razrešnico s pohvalo.

Poročilo nadzornega odbora je bilo sprejeto z odobravanjem, nakar se je začela debata.

Ker je nadzorni odbor ugotovil, da se nekatera društva in družine ne držijo večkratnega sklepa, da mora biti vsak član tudi naročnik Slovenskega čebelarja, in priporočil, da naj zavzame današnji občni zbor končno stališče v tem vprašanju, se je oglasilo več govornikov, ki so stari sklep odobraval in zahtevali,

da naj se sploh ne govori o kakšni naročnini na list, temveč samo o članarini. Za članarino 650 din naj dobiva vsak član list zastoj. Proti temu predlogu je bil delegat iz Dolnje Lendave, ker so v tem društvu včlanjeni tudi madžarski čebelarji, katerih ne morejo siliti, da bi vzdrževali list, ki ga ne razumejo. Tudi delegati iz Celja so se protivili proti članarini v tej obliki, češ da zlasti od čebelarjev začetnikov ne morejo zahtevati tako visokih prispevkov. Končno je obveljal tale sklep: Naše načelo mora biti, da je s članarino plačan tudi čebelarški list. To je potrebno že zaradi tega, ker je naročnina, če je vključena v članarino, davka prosta. Vsako društvo ima toliko članov, kolikor ima naročnikov, in pravico, da toliko članov tudi zastopa na občnem zboru. Kako pa društva v svojem območju to uredi, je njihova zadeva. Utemeljene izjeme so možne, toda teh ne sme biti toliko, da bi bilo kršeno splošno načelo. Letošnja članarina, ki jo morajo društva odvesti za vsakega člana Zvezi, je 650 din, za to članarino pa dobiva član list brezplačno.

Delegat Novak iz Radgone je povedal, da je s knjigo »Sodobno čebelarstvo: članstvo zadovoljno in da je že letos dosegla svoj učinek, ko so čebelarji delali po njenih navodilih. Priporočil je ustanavljanje šolskih čebelarških združenj. Podprle naj bi jih zadruge z gmetnimi sredstvi, čebelarška društva pa z roji. Tako bi mladini že v šoli vcepili veselje do čebel. Pritožil se je, da oddaja poslovalnica v Mariboru satnice samo proti zamenjavi za voščine.

Delegat Benko iz Murske Sobote je zahteval, da mora upravni odbor Zveze vse storiti za izid čebelarskega zakona. Sodelovanje z gospodarskimi organizacijami na terenu je nepotrebno, ker so čebelarji večinoma povezani s kmetijskimi združenji. Mnogi med njimi so celo v njihovih upravnih odborih. Pač pa je potrebno čim tesnejše sodelovanje s Hrvati, ki so ravno v Prekmurju deloma pomešani med slovensko prebivalstvo. Izrazil je zadovoljstvo, da je letošnji občni zbor v Radovljici. Tako se čebelarji iz vzhodnega dela republike lahko seznani s čebelarskimi razmerami v doslej nepoznatih krajih. Predlagal

pa je, da naj bo naslednji občni zbor nekje na Štajerskem.

Delegat Belec iz Ljutomera je njegov zadnji predlog preciziral tako, da naj bi bil naslednji občni zbor v Mariboru, kar so ostali delegati odobrili s ploskanjem. Nadalje je ugotovil, da naša Zveza čedalje bolj pridobiva na svojem ugledu in da se je tudi večina čebelarških društev trdno zasidrala med čebelarji. Na terenu ni več neprijetnih trenj in vse kaže, da smo se znašli na enotni liniji.

Delegat Struna iz Maribora je pojasnil, zakaj mariborska poslovalnica ne more satnice prosto prodajati. Primanjkuje ji voska, ker nudi podjetje Mlekopromet zanj višjo ceno, kot jo more nuditi poslovalnica. V tej zvezi so se pojavile spekulacije. Nekateri so kupovali satnice, jih pretopili v vosek, ta vosek pa prodali Mlekoprometu po znatno višji ceni, kot so dali za satnice. Zato dobe sedaj satnice le čebelarji začetniki, drugi pa samo proti zamenjavi za vosek. Ker je voska primanjkovalo, je poslovalnica naprosila Medeks, da ga ji je nekaj odstopil. Dobaviti pa ga je mogel samo 100 kg, s čimer seveda potrebe niso bile pokrite. Tudi med je odkupovalo podjetje Mlekopromet, toda po tako nizki ceni, da ga je lahko nadrobno prodajalo po 200 do 220 din. Ta čudna konkurenca slabi mariborsko poslovalnico.

Tov. Mihelič je obsodil netovariške spekulacije z voskom in prikazal težek položaj čebelarjev, v katerem so se znašli zaradi nizkih cen medu. Tudi Medeks ne kaže pravega razumevanja za težnje čebelarjev, saj je postavil za med tako nizke cene, da se kmalu ne bo več splačalo čebelariti.

Zastopnik Medeksa, tovariš Kolšek, je pozdravil delegate v imenu podjetja in obrazložil, zakaj nima med take cene, kot bi jo čebelarji želeli. Največ je temu kriva majhna potrošnja medu na notranjem tržišču. Da to potrošnjo dvigne, je podjetje Medeks izdalo brošuro o zdravilnosti in splošni koristi medu. Knjižica je izšla v 5000 izvodih in je bila hitro razprodana, kar kaže, da je bila ta akcija potreba. Jasno pa je, da vpliva na odkupno ceno medu tudi njegova cena na inozemskem tržišču. Ravno ta pa že nekaj časa pada. Če jo bodo hoteli dvigniti, bodo morali čebelarji posvečati večjo pozornost pridelovanju sortiranih medov. Tudi cvetlični med je mogoče bolje prodati, če ni v njem nikakih sledov aka-

cije in pravega kostanja. Najbolj ugodno ceno imajo temni gozdni medovi. Zato nudi zanje tudi Medeks višje cene kakor za svetle cvetlične. Kako se položaj na zunanjem trgu spreminja, kažejo naslednje številke. Cena primorskega in južno-ameriškega medu je za tono 200 do 250 dolarjev, medtem ko je bila še lani 300 do 400 dolarjev. Cena srednjeevropskih medov je od 350 do 400 proti prejšnji ceni 400 do 500 dolarjev, cena našega medu je 400 do 430 proti ceni 450 do 520 dolarjev pred dvema letoma. Mnenja sem, da je cena 250 din za kg cvetličnega medu še vedno stimulativna, sortirane medove pa bo Medeks zanesljivo plačeval draže.

Vosku se bo cena zvišala, satnice pa bomo prodajali kakor doslej po 1600 din za kg. Čebelarji lahko zaslužijo tudi s proizvodnjo cvetnega prahu. Medeks namerava zgraditi moderno sušilnico za cvetni prah. Cena tega proizvoda bo do 70 % višja od cene medu.

Prof. Mihelič se je zahvalil tov. Kolšku za pojasnila in nadaljeval: Medeksu smo čebelarji za njegovo prizadevanje, da izvozi čim več medu, vsekakor hvaležni, ne strinjamo pa se s tem, da ga izvažajo za vsako ceno. Če se ne da doseči na inozemskem trgu ugodnejše cene, je potrebna pomoč gospodarskih krogov. Čebelarji vendar ne moremo prodajati medu v svojo izgubo. Stroški za prevoze in drugi izdatki so od leta do leta višji in, če bo šlo tako naprej, bo začelo čebelarstvo propadati. To pa se ne sme zgoditi, saj živimo v socialistični in ne v kapitalistični državi. Napačno je tudi, da prodaja Medeks čebelarsko orodje in predmete, ki niso bili prej, preden so prišli na trg, strokovno pregledani. Ravno glede tega bi bilo potrebno ozko sodelovanje med Medeksom in našo organizacijo.

Tov. Šlander je podprl te trditve z izjavo, da je na deželi precej kritike o poslovanju Medeksa in da je najbrž ta kritika povsem upravičena. Podjetje, ki prodaja čebelje proizvode in čebelarske potrebščine, pač ne more iti preko želj čebelarjev. Nerazumljivo je, da Medeks ne objavlja cenika čebelarskih potrebščin v Slov. čebelarju, medtem ko dela propagando zase v radiu in nečebelarskih listih. Podatki, ki jih je navedel tov. Kolšek o cenah medu v inozemstvu, najbrž niso povsem pravilni in bi jih bilo treba prekontrolirati.

(Dalje prihodnjič)

POROČILO ZA AVGUST

Avgust je bil precej deževen in razmeroma hladen, posebno v začetku in v 2. dekadi. Bera na otavi je bila borna. V sredini mesca sta začela cveteti ajda in jesensko resje. Ajda se je zelo slabo odrezala. V okolici Ljubljane niso prinesle čebele niti kilograma medu, na lgu kake 3 kg, ponekod na Štajerskem do 6 kg. Zaradi hladnih noči najbrž ajda ne bo več medila, tako da bo donos ostal kar pri sedanjih številkah.

Zerovnica-Postojna: Julija smo odpeljali čebele v gozd na hojevo pašo. Toda po prvem dežju je medenje prenehalo. Preden smo peljali družine v gozd, smo malo iztočili, domov pa smo pripeljali suhe.

Bučkovci-Videm ob Ščavnici: Zgodnja ajda je začela cveteti 8. avgusta srednja 23. avgusta, pozna 31. avgusta. Zaradi hladnega vremena je bilo le nekaj kg donosa. Najvišji dnevni donose je bil okoli 60 dkg.

Pušča-Bistra: Tudi v tem mescu so čebele slabo izkoristile pašo na otavi. V Liki je žepek zamedil 18. avgusta. Bilo je 20 do 30 dkg donosa dnevno (Cerovac, Malovan), v Orlovcu celo 1,50 kg. Na Hvaru in Visu je zadnje dni precej deževalo, kar je ugodno vplivalo na razvoj rožmarina.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjtni dkg								
Breg—Tržič	—110	— 90	+130	— 70	+17,7	28	18	—	206
Dražgoše—Šk. Loka	— 80	— 50	+ 60	— 70	+14,3	26	7	—	164
Zerovnica—Postojna	— 35	—105	—210	— 350	—	28	15	—	186
Krka—Stična	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	—220	— 75	—120	— 415	+17,9	24	14	—	170
Sv. Lovrenc na Drav. p.	— 15	— 65	+125	+ 45	+16,7	31	15	—	216
Dobova—Krško	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rogatec	— 30	+ 70	+500	+ 340	+18,5	31	11	—	144
Ribnica na Pohorju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer	— 40	—120	+170	+ 10	+18,6	26	15	—	133
Pristava—Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bučkovci—Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	+ 40	— 60	+240	+ 240	+18,2	29	12	—	215
Prosenjakovci—M. Sobota	— 60	— 10	+340	+ 270	+18,2	30	14	—	195
Lendava	— 70	+210	+360	+ 400	—	30	12	—	172
Selnica ob Dravi	—115	—225	— 76	— 516	+19,3	31	15	—	197
Lehen na Pohorju	—200	— 30	— 50	— 280	—	—	—	—	—
Bilje—Renče	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra	+ 90	+ 50	—110	+ 30	+20,9	30	15	—	260
Ljubljana	—	—	—	—	+18,7	—	13	—	193
Povprečki	—	—	—	—12,8	—18,1	28,7	13,5	—	188,5

Opozorilo vsem čebelarjem!

Trgovsko podjetje „Medeks“, Ljubljana, Cigaletova 7/I, je že začelo kuhati voščine in izdelovati satnice. Opozarjamo vse čebelarje, da naj voščine kakor tudi vosek čimprej oddajo podjetju. Za kuho 1 kg voščin zaračunamo 60 din, za predelavo voska v satnice pa od vsakega kilograma 160 din.

Čebelarje tudi prosimo, da pregledajo zaloge voska in, kar ga imajo odveč, prodajo trgovskemu podjetju „Medeks“, ki odkupuje in plača lep, čist čebelji vosek po 1100 din za kilogram. Podjetje ima sedaj na zalogi le majhne količine voska in zato ne bo moglo v času čebelarске sezone nuditi čebelarjem satnic brez zamenjave za vosek, v kolikor čebelarji gornjega poziva ne bodo upoštevali. Pri manjših zalogah voska bomo prisiljeni upoštevati prvenstveno čebelarje-začetnike.

Čebelarji! Pohitite z naročili čebelarskih potrebščin, zlasti čebeljih panjev! Zahtevajte prospekte! Za katalog s cenikom pošljite 40 din v znamkah!

Trgovsko podjetje »Medeks«, Ljubljana, Cigaletova 7/I

odkupi vse vrste medu po najvišjih dnevnih cenah. Ponudbe pošljite direktno na naslov podjetja!

VSEM ČEBELARSKIM DRUŠTVOM

smo razposlali tiskovine za prijavo naročnikov na prihodnji letnik Slovenskega čebelarja. Prosimo jih, da jih razdele med svoje družine, ki naj jih izpolnijo in pošljejo v enem izvodu Zvezi, v drugem pa vrnejo društvom najkasneje do 20. decembra 1959. Za naročnike, navedene v teh seznamih, jamči tista organizacijska enota, ki bo seznam sestavila. Vanje lahko vpišete seveda tudi take člane, ki naročnine še niso plačali, a ste prepričani, da jo bodo kasneje.

Ti sezname so Zvezi potrebni za določitev naklade Slovenskega čebelarja v prihodnjem letu. Zato ni vseeno, kdaj jih prejme. Ker mora za naklado vedeti še pred tiskom prve številke, ne bo mogla upoštevati prepozno prijavljenih naročnikov. Letos smo prvo številko poslali vsem starim naročnikom, v novem letu pa jo bomo samo prijavljenim. Čebelar, ki mu je do tega, da bo naše strokovno glasilo v redu prejemal, naj torej sam poskrbi, da bo pravočasno vpisan v seznam naročnikov pristojne čebelarske družine.

Po sklepu zadnjega občnega zbora Zveze v Radovljici je naročnina vključena v članarino. S tem se v bistvu nič ne spremeni in je treba Zvezi odvesti kakor do sedaj le 650 din, društvu pa toliko, kolikor je bilo določeno na njegovem občnem zboru.

OPOZORILO

Zveza še vedno prejema čekovne položnice brez vsake označbe, v kakšne namene je bil denar odposlan. Ker nastajajo zaradi tega napake pri vknjiževanju, prosimo pošiljatelje denarja, da vedno napišejo na zadnjo stran položnice, kaj hočejo plačati. Tako bo manj negodovanja in nepotrebnih pritožb.

SEME FACELIJE IN BELE MEDENE DETELJE

letošnji pridelek (1959) odlične kaljivosti, nudi Pčelarska stanica »Preporod« v Prilepu. Kilogram prvega semena stane 900 din, drugega pa 500 din. Pohitite z naročili, dokler traja zaloga!